

4. Маркітан Л. П. Інформаційний потенціал кінофотовідеодокументів як історичного джерела. *Український історичний журнал*. 2002. № 5. С. 34-49. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_34
5. Ємельянова Т. О., Маркітан Л. П. Документознавство аудіовізуальне. *Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко [та ін.]. Київ, 2008. С. 201-210.
6. Золотухін Д. Ю. #Біла Книга спеціальних інформаційних операцій проти України 2014 – 2018. Київ, 2018. 384 с., іл.
7. Красилук Я. В. Фотографія як джерело історичного дослідження. *Гуржіївські історичні читання*. 2014. Вип. 7. С. 101-103.
8. Мартинова І. С. Використання фотографії при вивченні історії в школі. *Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф.* / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Вітебський держ. ун-т ім. П. М. Машерова: іст. ф-т, Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; [упоряд. Г. Г. Яковенко]. Харків: ХНПУ, 2016. Вип. 8. С. 215-218.
9. Первый Российский Фестиваль-праздник «День фотографа-2009». *Клуб Фото*. URL: https://club.foto.ru/guide/event.php?event_id=2460
10. Сьогодні – день фотографа. *Дзеркало медіа*. URL: <https://dzerkalo.media/news/sogodni-den-fotografa>
11. Міжнародний день фотографа: добірка коубів про найкращу професію. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/society/10184045-mizhnarodniy-den-fotografa-dobirka-koubiv-pro-naykrashchu-profesiyu-video.html>
12. Der Mythos Lebt Weiter 100 Jahre Leica Fotografie URL: <https://de.leica-camera.com/Die-Leica-Welt/Leica-100-years/100-Jahre-Leica-Fotografie/Iconic-photos>
13. United States Holocaust Memorial Museum URL: <https://www.ushmm.org/>
14. Піарники Вермахту. *Military Cabinet*. 29 квітня 2020 р. URL: <https://militarycabinet.com/publikacii/piarniki-vermahtu/>
15. Фотофакт: Жестокое убийство президента США Джона Ф. Кеннеди URL: <https://citifox.ru/2019/12/08/fotofakt-zhestokoe-ubiystvo-preziden/>
16. Пилипейко А. Відомі фотографії з історії, які насправді є монтажем. *Ta Hu News*. 07 грудня 2018 р. URL: <https://tanunews.wordpress.com/2018/12/07/відомі-фотографії-з-історії-які-наспр/>
17. Feerick J. Long Before Photoshop, the Soviets Mastered the Art of Erasing People from Photographs — and History Too. *Open Culture*. August 21, 2017. URL: <https://www.openculture.com/2017/08/long-before-photoshop-the-soviets-mastered-the-art-of-erasing-people-from-photographs-and-history-too.html>
18. Blakemore E. How Photos Became a Weapon in Stalin's Great Purge. *History Channel*. April 8, 2020. URL: <https://www.history.com/news/josef-stalin-great-purge-photo-retouching>
19. Джулай Д. Заборонені та невідомі фото Голодомору 1932–1933 років: дослідники створили унікальну фото базу. *Радіо Свобода*. 20 березня 2021 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zaboroneni-photo-holodomoru-henotsydu/31159689.html?fbclid=IwAR2GfM2Aq59dvxIFo0AJFeZhXyXURoXH3kfywkeGBC8T9Z-BQPfQypYHfPg>
20. Holodomor Photo Directory. *Holodomor Research and Education Consortium*. URL: <https://vitacollections.ca/HREC-holodomorphotodirectory/search>
21. Новалис А. Фейковые герои Новороссии и «камень-русофоб». «Одноклассников» снова троллят. *Media Leaks*. 18 февраля 2015 г. URL: https://medialeaks.ru/1802yt_rusofob/

УДК 328-055.2(481+477)

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК В ПАРЛАМЕНТІ: ДОСВІД НОРВЕГІЇ ТА УКРАЇНИ

Г. М. Ракиша, Т. І. Неприцька

Анотація. Публікація актуалізує питання гендерної рівності, а саме представництва жінок у парламентах України та Норвегії. Низький відсоток залучення жінок у парламент України свідчить про не вирішеність даної проблеми. Робота містить огляд структури парламентів Норвегії та України, кількості жінок-депутаток та жінок, що є членками інших структур парламенту, кількісно-статевий склад партій, що пройшли до парламенту, законодавства, що сприяє гендерній рівності в парламенті.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, представництво, участь жінок у політичному житті

Рівні можливості, зокрема для чоловіків та жінок, є невід'ємною складовою сучасних демократичних держав. Ще у минулому столітті права жінок та чоловіків стали зрівнюватись: жінкам надано право голосу, вони можуть навчатись в університетах, ходити на улюблену

роботу. Словосполучення гендерна рівність стало основою при будуванні процвітаючої країни, адже жінки мають великий потенціал, що так довго не використовувався. Безперечно важливою складовою гендерної рівності залишається участь жінок у політичному житті. Саме ця сфера суспільства дає доступ до прийняття ключових рішень, які могли б підтримати жінок у звичайному житті. Проте через стереотипне бачення «політика – це чоловіча справа» багато жінок ще на початковому етапі відкидають думку стати політикинею, не кажучи вже про дискримінацію, з якою вони зустрічаються безпосередньо в органах державної влади. Для України це питання набуло актуальності за останні декілька років, з моменту підписання договору про інтеграцію країни до Європейського Союзу, адже впровадження гендерної рівності є однією з вимог для приєднання.

Над проблемами гендерної рівності в контексті політики працювали такі вчені як Симона де Бовуар, Бетті Фрідан, Валері Брайсон, Керол Пейтман, Піппа Норіс. Серед українських науковиць це Марта Богачевська-Хом'як, Ірина Грабовська, Тамара Марценюк, Тетяна Журженко, Оксана Кісь, Оксана Ярош, Людмила Смоляр, що була однією з найперших, хто досліджував гендерне питання в Україні. Основними темами дослідження є такі питання як, що таке власне гендер, як він конструюється, гендерні стереотипи та гендерні ролі, дослідження стану гендерної рівності в економічній, політичній, суспільній та інших сферах. Також виробляються прогнози та рекомендації, щодо формування гендерно-позитивної ситуації в країні.

Основною метою даної статті було дослідити та провести порівняння гендерного складу парламентів України та Норвегії. Такий, порівняльний аналіз раніше не проводився і він допоможе сформувати власну стратегію розвитку питання гендерної рівності у нашій країні. Основними цілями даної статті є показати відмінність у представництві жінок в органах влади, зокрема парламенті, Норвегії та Україні; виявити основні тенденції гендерної політики у парламентах Норвегії та України; проаналізувати досвід рівних можливостей для жінок та чоловіків у парламенті у Норвегії та показати, як цей досвід можна застосувати в Україні.

Виклад основного матеріалу. Право голосу жінки в Норвегії отримали ще у 1913 році, але такий великий відсоток жінок у парламенті почав з'являтися після 1970-х років саме завдяки феміністичному, екологічному, студентському, мирному рухам, а також рухам за сексуальну лібералізацію та анти-ядерну політику. Сучасна Норвегія є прикладом гендерної рівності у парламенті. Саме Скандинавські країни, зокрема і Норвегія, мають найвищий відсоток представленості жінок у парламенті серед країн усієї Європи. За рейтингом, що складала Всесвітня організація Парламентів, Норвегія посідає 14 місце зі 192 країн. За результатами останніх виборів у парламент Норвегії – Стортинг – що відбулися 11 вересня 2017 року, з загальної кількості депутатів (а це 169 депутатів) жінки складають 40,8 %, а саме 69 депутаток [1]. В порівнянні з іншими роками, кількість жінок у парламенті зростає. Так, у 2013 та у 2009 роках відсоток жінок становив 39,6 %, у 2005 році цей відсоток був 37,3 % [2]. Як вже зазначалось, парламент у Норвегії називається Стортинг. Він є однопалатним, фактично знаходиться у столиці країни, місті Осло. Парламент складається з 169 депутатів, 150 з яких обираються в 19 багатомандатних виборчих округах, інші 19 розподіляються по партіях, що подолали 4 % бар'єр в межах одного округу. Останні 19 мандатів називаються компенсаційними. Виборчий процес регулює Конституція Норвегії, виборчий закон та регламент парламенту [3]. Важливим моментом при розгляді процесу збільшення представництва жінок в парламенті є розгляд того, як окремі політичні партії формують списки своїх представників для участі у виборах. За результатами останніх парламентських виборів до Стортингу увійшли наступні партії: Робітнича партія – 49 місць, Консервативна партія – 45 місць, Партія прогресу – 27 місць, Партія Центра – 19 місць, Соціалістична ліва партія – 11 місць, Ліберальна партія – 8 місць, Християнська народна партія – 8 місць, Партія зелених і Червоні – по 1 місцю. Таким чином, в парламенті зараз представлено 9 партій [4]. Найбільший відсоток жінок-парламентарів мають такі партії як Партія Центра – 10 з 19 жінок, Робітнича партія – 24 з 49 і Консервативна – 20 з 45. Жінками лідерками партій є Ерна Солберг – Консервативна партія, Сів Єнсен – Партія прогресу та Тріне Скай Гранде – Ліберальна партія

[5]. Сторинг очолює президіум, який складається з президента Сторингу та п'яти віце-президентів. На сьогоднішній день президентом є жінка – членкиня Консервативної партії – Туне Вільгельмсен Трен. При цьому 2 із 5 віце-президентів також є жінками – це Єва Крістін Хансен та Інґерд Шу. Кожен депутат є членом одного з дванадцяти постійних комітетів, що функціонують в парламенті. Керуючі позиції 4 з 12 комітетів займають жінки. Це комітет Сім'ї та культури, де головою є Крістін Ермен Йонсен. Головою постійного комітету Закордонних справ та оборони є Анікен Хуїтфельдт. Головою постійного комітету Судочинства є Лене Вогслід. Ще одна жінка, яка керує постійним комітетом Місцевого самоврядування та державного управління є Карін Андерсен [2]. Можна побачити, що жінки очолюють досить нетипові для українських реалій комітети, тому що загалом існує тенденція, де жінки очолюють напрямки пов'язані з гуманітарними, освітніми, культурними процесами, що стало результатом стереотипного бачення ролі жінки в суспільстві та політиці. У випадку ж Норвегії жінка може очолювати і парламент в цілому, і окремі комітети, такі як комітет закордонних справ та оборони, яким часто надається більше уваги та ресурсів. Ще одна посада у парламенті, яку займає жінка, а саме Маріане Андреасен – це директор Стортингу, тобто голова адміністрації парламенту. Також вона є секретарем президії. Щодо питань законодавчого забезпечення рівноправного представництва у парламенті, то Норвегія одна із передових країн по використанню найефективніших інструментів. Ще у 1979 році Норвегія стала першою країною, яка заснувала інститут омбудсмена по гендерній рівності. Також була створена Апеляційна комісія з рівноправності, яка розглядає справи, пов'язані з дискримінацією за статтю [6]. Але які саме інструменти використовує Норвегія для формування такого «гендерно рівного парламенту»? Одним із найефективніших методів для збільшення представництва жінок є гендерне квотування, яке використовують партії. Гендерні квоти є засобом забезпечення достатнього представництва жінок у владі. Квотування у Норвегії запровадили ще 70–80-х рр. минулого століття, проте насправді не квотування спричинило збільшення жіночого представництва у партіях та у парламенті. В реальності ж все відбулося навпаки – лише після того, як жінки отримали значний відсоток представництва у партіях (а це близько 25 %), було встановлено гендерне квотування. Першими в 1975 році квоту прийняли Соціалістична Ліва і Ліберальна партії [7]. Перша з них має квотування, що передбачає представництво не менше ніж 40 % кожної зі статей в виборчому списку. Робітнича партія запровадила квоту з 1983 року і зараз вона становить 50 % для кожної зі статей, при цьому і жіноча, і чоловіча статі повинні бути представлені в перших двох номерах виборчого списку. Партія Центра балотується з 40 % квотою з 1989 року. Ще одна партія, що має квотування – це Християнська народна партія, де встановлене 40 % квотування для кожної зі статей з 1993 року [8].

В Україні ж постає зовсім інша картина. В першу чергу, український парламент, Верховна Рада, існує не так давно – з 1991 року. За цей час видно процес збільшення представництва жінок, але існує ще багато можливостей для реалізації нових стратегій. Збільшення кількості депутаток відбулось за рахунок впровадження гендерної політики в Україні як одне із завдань для приєднання до Європейського Союзу. Також Україна підтримує виконання Цілей сталого розвитку ООН, де однією з цілей є скорочення нерівності, впровадження миру та справедливості [9]. Рівне виборче право забезпечується згідно з п. 1 ч. 5 ст. 3 Закону України «Про вибори народних депутатів України»: «...забороною привілеїв чи обмежень кандидатів у депутати за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [10]. Останні вибори до Верховної Ради проводились 21 липня 2019 року за змішаною системою. 5 % бар'єр подолали і пройшли до парламенту такі партії: Слуга Народу (43,6 %), Опозиційна платформа – За життя (13,05 %) Батьківщина (8,18 %), Європейська Солідарність (8,1 %) та Голос (5,82%). [11] Також по мажоритарних округах до парламенту пройшли представники таких партій як Опозиційний блок, ВО Свобода та Об'єднання «Самопоміч». Та ще 45 депутатів-самовисуванців. За результатами виборів було обрано 424 депутати, 87 з яких – жінки, що становить 20,5 % від

усієї кількості. При формування виборчого списку найкращих результатів досягли партії Європейська Солідарність та Голос – 37 % та 47,6 % відповідно. Найбільше жінок, що пройшли до парламенту, від партії Слуга Народу – 54, від європейської Солідарності та Голосу – 9, від ОПЗЖ та Батьківщини – 5. Порівнюючи з попередніми роками, кількість жінок у парламенті дійсно зросла. У 8 скликання жінок було 12 %, у 7–9,6 %, у 6–7,8 % [12]. Звертаючись до рейтингу [1], Україна в ньому посідає 156 місце з 192. Цей показник насправді є досить важливим, враховуючи кореляцію між представництвом жінок та добробут держави. У Верховній Раді України існує міжфракційне депутатське об'єднання «Рівні можливості». Це одна із форм боротьби на законодавчому рівні з гендерною дискримінацією. Співзасновниками об'єднання є Інна Совсун, Кондратюк Олена, Іонова Марія, Жмеренецький Олексій та Бардіна Марина. Основним їхнім завданням є створення законопроектів, які направлені на боротьбу з гендерною дискримінацією, гендерними стереотипами та сексизмом. Серед керівництва Верховної Ради, що складається з Голови, Першого заступника та Заступника, лише остання є жінкою – Кондратюк Олена Костянтинівна. І за всю історію України ні разу жінка не була Головою парламенту. Також існує допоміжний орган – Апарат Верховної Ради України. Серед керівництва Апарату немає жодної жінки. У Верховній Раді працюють комітети. З 2019 року існує 23 комітети, з яких лише в трьох комітетах головну посаду займає жінка – Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики на чолі з Красносільською Анастасією, Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом на чолі з Климпуш-Цинцадзе Іванною та Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на чолі з Третяковою Галиною. Порівнюючи комітети України і Норвегії помітно, наскільки різниця відсоток жінок на керівних посадах комітетів, меншою є репрезентативність жінок у парламенті. Хоча Україна і робить перші кроки для впровадження гендерної рівності, закріплюючи в законодавстві поняття гендерних квот. Так, за новим Виборчим кодексом 2019 року, при формуванні списків кандидатів партії мають дотримуватись збалансованості на рівні 40 %, при цьому в кожній п'ятірці списку має бути присутні два представники іншої статі. Але проблема полягає в тому, що за порушення цієї квоти не запроваджено жодних санкцій. Лише при її дотриманні партія зможе отримати фінансовий бонус [13]. Ще одним інструментом, що запроваджений на законодавчому рівні, є прийняття програм та стратегій розвитку. В Україні існує Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Згідно з нею, має бути збільшено частку жінок серед народних депутатів України.

Висновки. Дослідивши гендерний склад парламентів України та Норвегії можна побачити величезну різницю, де Скандинавська країна виступає прикладом реалізації паритету в органах законодавчої влади. Успішна реалізація гендерної політики перш за все можлива при усвідомленні даної проблеми та постановки пріоритетів для її розв'язання. На відміну від Норвегії, де основну роль гендерних перетворень беруть на себе партії і самостійно індивідуально визначають квотування, в Україні це впроваджується державою. При цьому партії не карають за недотримання гендерного паритету, а окремі політичні сили не бажають дотримуватись гендерної рівності за власним бажанням. Саме через те, що не чітко прописаний механізм втілення гендерної квоти в Україні, а саме відсутність санкцій за її недотримання, вона може виявитися не надто ефективним інструментом. Квотування не має стати єдиним джерелом впровадження паритету. Також важливий і суспільний діалог, направлений на знищення стереотипного бачення ролі жінки в суспільстві. Адже ніхто не відмінив сексистське ставлення до депутаток через їх зовнішній вигляд чи просто через факт, що вони жінки. Досвід Норвегії доводить ефективність жінок у прийнятті важливих загальнонаціональних рішень навіть у традиційно «нежіночих» сферах, таких як оборона та економіка. Те, що політичні партії з власної ініціативи встановлюють гендерні квоти і розуміють участь жінок у будь-якій сфері політики як звичайне явище, говорить про високий рівень громадянської освіти, зокрема гендерної. Саме ця ініціативність та подолання стереотипів у суспільстві може забезпечити гендерну рівність у парламенті України.

Аннотация. Публикация актуализирует вопрос гендерного равенства, а именно представительства женщин в парламентах Украины и Норвегии. Низкий процент привлечения женщин в парламент Украины свидетельствует о нерешенности данной проблемы. Работа содержит обзор структуры парламентов Норвегии и Украины, количества женщин-депутатов и женщин, что являются членами других структур парламента, половой состав партий, прошедших в парламент, законодательства, что способствуют гендерному равенству в парламенте.

Ключевые слова: гендер, гендерное равенство, представительство, участие женщин в политической жизни

Abstract. The publication highlights the issue of gender equality, namely the representation of women in the parliaments of Ukraine and Norway. The low percentage of women involved in the Ukrainian parliament indicates that this problem has not been resolved. The paper provides an overview of the structure of the parliaments of Norway and Ukraine, the number of women MPs and women who are members of other parliamentary structures, the number and gender composition of parties represented in the parliament, legislation that promotes gender equality in parliament.

Keywords: gender, gender equality, representation, women's participation in political life

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. INTER-PARLIAMENTARY UNION [official site]. URL: <http://archive.ipu.org> (Last accessed: 20.03.2021).
2. STATISTA [official site]. URL: www.statista.com (Last accessed: 25.03.2021).
3. STORTINGET [official site]. URL: www.stortinget.no (Last accessed: 20.03.2021).
4. VALG [official site]. URL: valgresultat.no (Last accessed: 23.03.2021).
5. Nancy L. Coleman. Women's Policy in Norway. URL: https://www.democratsabroad.org/annhese/women_s_policy_in_norway (Last accessed: 21.03.2021).
6. Ярош О. Б. Гендерна політика скандинавських країн: суб'єкти гендерних перетворень. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26644/41Yarosh.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.03.2021).
7. Richard E. Matland. The Norwegian Experience of Gender Quotas. 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/238734989_The_Norwegian_Experience_of_Gender_Quotas (Last accessed: 22.03.2021).
8. Gender Quota Database [official site]. URL: www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas (Last accessed: 23.03.2021).
9. ПРООН В УКРАЇНІ [official site]. URL: www.ua.undp.org (Last accessed: 23.03.2021).
10. Конституція України. Закон України №4061-VI «Про вибори народних депутатів України» від 23.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text> (дата звернення: 20.03.2021).
11. ЦВК [офіційний сайт]. URL: cvk.gov.ua (дата звернення: 24.03.2021).
12. СЛОВО І ДІЛО [офіційний сайт]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/06/infografika/polityka/yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-rady-ostanni-30-rokiv> (дата звернення: 23.03.2021).
13. Конституція України. «Виборчий кодекс України» від 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 24.03.2021).

УДК 005.336.6-023.3:339.138:659.154](477)

СИМВОЛИ БРЕНДУ УКРАЇНИ

Д. А. Рибак, І. Г. Паніна

Анотация. У статті автор приділяє увагу публічній дипломатії як ключовому концепту для побудови та сприянню позитивного іміджу держави. Міжнародний імідж є одним із ключових способів реалізації зовнішньополітичних цілей, тому держави використовують різний інструментарій для підвищення свого авторитету серед інших держав. Автор досліджує «м'яку силу» України та оцінює її ефективність. Наявність символів бренду, орієнтирів, що розкривають сутність держави є важливим, як і їхню влучне транслювання на закордонні аудиторії. Автор у статті досліджує ключові аспекти у висвітленні бренду України на міжнародній арені.

Ключові слова: бренд, символи бренду, публічна дипломатія, сприйняття.

В умовах інтенсивних глобалізаційних та інтеграційних процесів для держави є важливим формування та підтримання позитивного іміджу та репутації на міжнародній арені. Якщо раніше ми говорили про бренд компаній, одягу чи послуг і вживали цей термін